

BESTEED AANDACHT AAN SCHOOLSE EN VAKSPECIFIEKE TAALVAARDIGHEID IN DE DOELTAAL

Leren communiceren over vakinhoud

In CLIL-onderwijs moeten leerlingen de nieuwe taal niet alleen als communicatiemiddel leren gebruiken in meer alledaagse situaties, maar ze hebben de doeltaal ook nodig om betekenis te geven aan en te praten/schrijven over vakinhoudelijke concepten (bijv. 'wortels', 'bladeren') en processen (bijv. plantengroei). Het is daarom belangrijk om expliciet aandacht te besteden aan de specifieke woorden, formuleringen en tekstsoorten die ze in verschillende vakken en kennisgebieden tegenkomen en/of zelf moeten leren gebruiken.

Meer dan woordenschat alleen

Veel leraren besteden al wel doelgericht aandacht aan de vakspecifieke woorden die leerlingen moeten kennen. Dat is ook zeker belangrijk, maar leerlingen hebben meer nodig dan de doeltaallabels voor vakinhoudelijke kernbegrippen. Ze hebben ook taalmiddelen nodig om vakspecifieke cognitieve handelingen uit te voeren met vakconcepten (bijv. ordenen, beschrijven) en op die manier hun vakkennis verder te ontwikkelen.

Werken vanuit genres

Om te identificeren welke taalvormen en –structuren leerlingen nodig hebben om te lezen, luisteren, spreken of schrijven in een bepaald vak of kennisgebied, kan het behulpzaam zijn te werken vanuit voor dat vak herkenbare (geschreven of gesproken) tekstvormen of zogenaamde 'genres': verzamelingen teksten met een overeenkomstig(e) doel, stijl en opbouw die binnen een bepaalde cultuur (bijv. een schoolvak) gebruikt worden om op een herkenbare manier kennis en ervaringen met elkaar te delen. Denk aan leesteksten bij geschiedenis die meestal tot het genre 'vertellingen' behoren. Vertellingen hebben het gemeenschappelijke doel een gebeurtenis te beschrijven en kenmerken zich bijvoorbeeld door gebruik van de verleden tijd en verbindingswoorden die een chronologische volgorde aanduiden. Als leerlingen een geschiedenis tekst moeten lezen, helpt het dus hun aandacht expliciet te richten op de taalvormen en –structuren die de doeltaal gebruikt om deze kenmerken uit te drukken.

Hoe doe je dat dan, aandacht besteden aan schoolse en vakspecifieke taal? Bijvoorbeeld:

Richt de aandacht van leerlingen bewust op schoolse- en/of vakspecifieke formuleringen door ze uit te lichten, te contextualiseren, te parafraseren en te modelen

Pendel doelgericht en planmatig tussen dagelijkse- en school-/vaktaal, bijv. door het gebruik van meer alledaagse synoniemen voor vakbegrippen, om vakspecifieke taal betekenisvol te maken voor leerlingen

Maak posters (met leerlingen) met relevante vakspecifieke woorden en/of zinsstructuren, zodat deze voor hen zichtbaar zijn en blijven

Deconstrueer en analyseer een relevant genre met leerlingen (bijv. Welke doel dient het? Welke kenmerken heeft het?), voordat zij (evt. samen met de leraar en/of klasgenoten) zelf dit genre gaan lezen/luisteren of produceren

Meer weten? Zie:

Beuningen, C.G. van, Rutgers, D., & Graaff, R. de (2021).

CLIL in het basisonderwijs: Versterking van zaakvakdidactiek door focus op taal. Inhoudelijke

eindrapportage Kortlopend Praktijkonderzoek NRO (40.5.18500.028). Utrecht: Hogeschool Utrecht.

